

ДЕРЖАВНИЙ ВНУТРІШНЬОВІДОМЧИЙ КОНТРОЛЬ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

С.Г. Коваленко

підполковник юстиції,

слухач кафедри правового забезпечення

гуманітарного інституту

Національного університету оборони України

імені І.Д. Черняховського

Постановка проблеми. Питання ж внутрішньовідомчого контролю в Збройних Силах України в загальному доволі слабо досліджено зі сторони теорії. Так, Україна здобула незалежність, змінилася політика держави, змінилися і Збройні Сили держави. Розроблена нова програма розвитку Збройних Сил, нові напрямки, нова оборонна політика, змінилася сама структура Збройних Сил України. Проте, при цьому всьому не з'явилося якихось нових теоретичних розробок, присвячених внутрішньовідомчому контролю в Збройних Силах України, немає присвячених даному питанню ні дисертаційних, ні монографічних робіт, а це, в свою чергу, свідчить про те, що й законодавча база спрямована на регулювання відносин, що виникають при внутрішньовідомчому контролі в Збройних Силах містить певні недоліки. Ті напрацювання дослідників які існують в основному часів радянської армії, а якщо є й сучасні — то переважно вчених правників Російської Федерації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. При підготовці цієї статті щодо теоретичних основ поняття «контролю» були проаналізовані наукові роботи вчених-правників, спрямованих на пізнання та вдосконалення даного питання, а зокрема, таких як: В.Г. Афанасьєв, І.К. Залюбовська, Л.В. Коваль, Г. Черч, А.Н. Бралюк, С.С. Ходаковський та ін.

Мета статті. Основною метою роботи є дослідження та узагальнення основ державного внутрішньовідомчого контролю в Збройних Силах України, що дасть можливість для систематизації знань у даній сфері, формування єдиного підходу до розуміння контролю для вдосконалення діяльності органів Збройних Сил України наділених контролюючою функцією.

Основні результати дослідження. Одним із видів контролю являється державний внутрішньовідомчий контроль. Даний вид контролю широко застосовується і в Збройних Силах України, як в одному із інститутів держави. Внутрішньовідомчий контроль у Збройних Силах України та інших військових формуваннях України здійснюється органами військового управління (вищими по відношенню до нижчих), а також спеціально для цього призначеними посадовими особами і контрольно-ревізійним апаратом Міністерства оборони.

Відомчому контролю притаманні такі якості, як постійний і безпосередній зв'язок з суб'єктами, що перевіряються, оперативність у прийнятті необхідних заходів по усуненню виявлених недоліків, володіння у ряді випадків розпорядчими чи іншими владними повноваженнями, що дає йому високу об'єктивність.

Міністерство оборони України як орган держаного управління наділено повноваженнями видавати акти управління в межах своєї компетенції та перевіряти їх виконання через свої, спеціально уповноваженні органи, при цьому вимагає від їх керівників забезпечення якісного контролю в підвідомчих установах.

Внутрішньовідомчий контроль — обов'язкова функція всіх органів управління. Він виникає з адміністративного підпорядкування даних органів усередині відповідної системи й охоплює всю діяльність даного підконтрольного суб'єкта.

В Міністерстві оборони даний контроль невід'ємно пов'язаний з вирішенням тих задач, які поставлені державою перед Збройними Силами України. В процесі його здійснення вирішуються всі основні питання життя та діяльності військових частин, кораблів, органів управління, навчальних закладів, підприємств, інших організацій та закладів військового відомства. Як складова частина військового будівництва, контроль поширюється на всі сторони життя та діяльності військ: організацію та комплектування; бойову, гуманітарну та фізичну підготовку особового складу; озброєння, матеріальне, технічне забезпечення військ; мобілізаційну підготовку; фінансово-господарську діяльність частин; підтримку військової дисципліни, дотримання законності в ЗСУ.

Основними формами внутрішньовідомчого контролю в Збройних Силах України, які визначено наказом Міністра оборони України від 2 грудня 2005 р. № 716 «Про затвердження Інструкції про порядок проведення інспекційних заходів», є інспекції та перевірки [8]. Перевірок, які застосовуються у Збройних Силах України, в свою чергу, поділяються:

1. Планові, які в себе включають:

а) Підсумкові перевірки проводяться вищими органами військового управління з метою всебічної (комплексної) оцінки стану та діяльність об'єктів перевірки за всіма елементами передбаченими Інструкцією про порядок проведення інспекційних заходів. Тривалість перевірки може становити — до 10 діб [8]. Характерним для підсумкової перевірки є чітка визначеність у часі, так кожний з об'єктів перевірки перевіряється комісіями:

— Генерального штабу Збройних Сил України — не частіше одного разу на п'ять років;

— видів Збройних Сил України, Командування сил підтримки Збройних Сил України — не частіше одного разу на три роки;

— оперативних командувань (територіальних управлінь), армійських корпусів (повітряних командувань, ескадри) — не частіше одного разу на два роки.

Підсумкова перевірка не проводиться на об'єктах перевірки, які протягом навчального року підлягають інспектуванню — заходи щодо формування (розформування), переведення на інші штати зі зміною основного озброєння і військової техніки, передислокації, а також у військових навчальних закладах та науково-дослідних установах у рік проведення державної атестації [8].

Підсумкові перевірки організовуються та проводяться відповідно до Плану підсумкової перевірки Збройних Сил України, який затверджується

начальником Генерального штабу — Головнокомандувачем Збройних Сил України. На його підставі складаються плани підсумкових перевірок, які затверджуються відповідними посадовими особами, визначаються голови та кількісний склад комісій, що будуть проводити підсумкові перевірки.

Голова комісії організує розробку програми підсумкової перевірки відповідного об'єкта перевірки і подає її на затвердження службовій особі, яка його призначила. Програма підсумкової перевірки доводиться до командирів (начальників) об'єктів перевірки не пізніше ніж за 30 діб до початку перевірки [8].

На підставі програми підсумкової перевірки командувачами (командирами) об'єктів перевірки складається розклад перевірки, який затверджується головою комісії та доводиться до відомих командувачів (командирів, начальників) об'єктів перевірки за 10 діб до початку перевірки.

б) Поточні перевірки проводяться комплексними комісіями вищих органів військового управління з метою визначення стану об'єктів перевірки з окремих елементів перевірки. Тривалість перевірки може становити — до 5 діб. Загальна кількість поточних перевірок одного об'єкта перевірки комісіями всіх рівнів не повинна перевищувати 3 разів у навчальному році. Кожний з об'єктів перевірки перевіряється комплексними комісіями:

— Генерального штабу Збройних Сил України — не частіше одного разу на два роки;

— видів Збройних Сил України, Командування сил підтримки Збройних Сил України — не частіше одного разу на рік;

— оперативних командувань (територіальних управлінь), армійських корпусів (повітряних командувань, ескадри) — не частіше одного разу на півроку [8].

Організація поточних перевірок протягом навчального року здійснюється відповідно до Зведеного плану перевірок, який затверджується начальником Генерального штабу — Головнокомандувачем Збройних Сил України разом з Планом підготовки Збройних Сил України на наступний навчальний рік [8]. На його підставі складаються річні плани перевірок комплексними комісіями. Витяги з яких доводяться до підпорядкованих підрозділів.

Після проведення поточної перевірки комісією вищого органу військового управління цей об'єкт перевірки не повинен підлягати перевірці іншими комісіями нижчих органів військового управління за елементами перевірки, що перевірялись.

Безпосередньо перед проведенням поточної перевірки відповідною службовою особою призначається голова та склад комісії, що буде проводити поточну перевірку.

Голова комісії організує розробку плану поточної перевірки відповідних об'єктів перевірки (в якому визначається мета, перелік об'єктів (структурних підрозділів об'єкта перевірки), елементи перевірки, терміни та загальний порядок), та подає його на затвердження службовій особі, яка його призначила.

За підсумками поточної перевірки голова комісії оголошує її результати, які відображаються у відповідній доповіді що надаються посадовій особі, рішенням якої створювалася комісія.

в) Контрольні перевірки проводяться за підсумками етапів злагодження підрозділів (циклів навчання), з метою вивчення рівня польового, повітряного та морського вишколу особового складу, досягнення рівня злагоженості підрозділів. Тривалість перевірки може становити — до 3 діб. При даному виді кожний з об'єктів перевіряється комісіями:

— виду Збройних Сил України, Командування сил підтримки Збройних Сил України — не частіше одного разу на два роки;

оперативного командування (територіального управління), армійського корпусу (повітряного командування, ескадри) — не частіше одного разу на рік;

— порядок проведення та кількість контрольних перевірок за підсумками етапів злагодження підрозділів (циклів навчання) командирами з'єднань, військових частин визначається за їх рішенням [8]. Контрольні перевірки за підсумками етапів злагодження підрозділів (циклів навчання) проводяться згідно з планом посадових осіб, у підпорядкуванні якого знаходиться об'єкт перевірки. При проведенні контрольних перевірок за підсумками етапів злагодження підрозділів (циклів навчання) рівень підготовки особового складу оцінюється за результатами занять з предметів навчання, а злагоженість підрозділів — у ході тактико-спеціальних занять та навчань (тренувань). Звітність здійснюється так само, як при проведенні поточних перевірок.

г) Раптові перевірки проводяться з метою визначення рівня бойової (мобілізаційної) готовності об'єктів перевірки та здійснюються за всіма або окремими показниками бойової (мобілізаційної) готовності. Плани раптових перевірок розробляються на навчальний рік в органах військового управління різних рівнів та затверджується відповідними керівниками.

2. Позапланові перевірки проводяться як виняток, у разі необхідності, для контролю виконання невідкладних завдань, додаткового вивчення окремих питань життєдіяльності військ (сил). Підставою для їх проведення є письмовий наказ (розпорядження, доручення) опрацьовані з дозволу вищого командування. Тривалість перевірки може становити — до 3 діб.

Узагальнені результати перевірок і вказівок щодо усунення недоліків, що мають загальний для Збройних Сил України характер, доводяться до органів військового управління, з'єднань, об'єднань, військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій у частині, що їх стосується. Внутрішньовідомчий контроль в Збройних Силах проводиться органами загальної та спеціальної компетенції.

Загальний внутрішньовідомчий контроль — це такий контроль у Збройних Силах, інших військових формуваннях, який проводиться вищими органами військового управління, командирами, начальниками як безпосередньо, так і за дорученням компетентними посадовими особами, комісіями, або спеціально для цього заснованими структурними підрозділами у складі органів військового управління [26, с. 332].

За тим обсягом питань, що підлягають перевірці, цей контроль є, як правило, всебічним.

У Міністерстві оборони України відомчий контроль з боку центральних органів військового управління організовує і проводить Міністр оборони України. В своїй контрольній діяльності він, зокрема керується Конституцією України, як основним законом держави, положенням «Про Міністерство оборони України» та іншими нормативно-правовими актами.

Як активна форма організації контролю у військових частинах використовується участь контролюючих органів у проведенні навчань. При їх проведенні виявляються результати підготовки. Для здійснення систематичного контролю проводиться традиційне інспектування, при якому перевіряється стан бойової та мобілізаційної підготовки, стан військової дисципліни, матеріально-технічне забезпечення та ін.

Під час інспектування використовуються різні методи контрольної діяльності, такі як опитування військовослужбовців, прийом скарг, пропозицій, зауважень в усній чи в письмовій формі тощо.

У видах Збройних Сил, оперативних командуваннях, інших військових формуваннях керівництво військами, організаціями та установами здійснюється відповідними головнокомандувачами, командувачами. На цьому рівні вони організовують та здійснюють контроль відносно військових частин, з'єднань, інших військових організацій, їм підпорядкованим. В обов'язки кожного командира входять повноваження щодо проведення оглядів, перевірок наявності стану, правильного використання озброєння та ін. Дані повноваження, зокрема, зазначає Статут внутрішньої служби Збройних Сил України. Так, наприклад, ст. 75 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України визначає обов'язком командира полку перевіряти не менше ніж двічі на рік наявність і технічний стан озброєння, бойової та іншої техніки, матеріальних засобів на складах і в підрозділах, при цьому проводити номерну перевірку стрілецької зброї поточного забезпечення [3].

Отож, загальний контроль здійснюється командуванням та органами військового управління. Компетенція ж органів спеціального контролю обмежена перевіркою окремих ділянок діяльності підвідомчих об'єктів або контролем за дотримання окремих правил чи норм. Спеціальний внутрішній контроль охоплює, як правило, однорідні спеціальні питання діяльності військ, окремі функції в роботі військового апарату чи визначенні питання у зв'язку з функціонуванням і повсякденним життям військових частин, організацій, закладів, установ.

Контрольна діяльність постачальницьких органів і служб організовується відповідно до всіх видів постачання і забезпечення Збройних Сил України, практично кожною службою, що відає тим чи іншим видом забезпечення матеріальними чи грошовими засобами.

Слід відмітити, що в Збройних Силах України є установи, які здійснюють своєрідний спеціалізований контроль, дещо відмінний від зазначеного вище. Мова йде про ті органи відомчого контролю, які в своїй основі доповнюють нагляд з боку інспекцій над відомчого державного контролю. До них можна віднести, наприклад, органи санітарного нагляду, протипожежного нагляду та ін. Головною метою та основним їхнім призначенням є здійснення

нагляду за дотриманням єдиних загальнообов'язкових правил всіма військовими частинами, організаціями, установами незалежно від того чи іншого виду Збройних Сил України чи роду військ або їх характеру діяльності.

Різноманітні різновиди спеціального контролю можна звести до їх найбільш поширених та, відповідно, й основних: технічний; фінансовий; контроль виробничо-господарської діяльності. Отож, зосередимо на них увагу, та дамо коротку характеристику кожного з перелічених видів державного внутрішньовідомчого контролю, що використовується в Збройних Силах України.

Контроль безпосереднього командування та його органів управління

Такий контроль здійснюється в процесі діяльності по безпосередньому керівництву Збройними Силами чи їх складовим частинами зі сторони Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, Головнокомандуючих і командуючих видами та родами військ, їх органів управління, Начальників центральних управлінь Міністерства оборони, а також командуючих військами військових округів, груп військ та флотів.

Це всезагальний контроль, який охоплює всі сторони життя і діяльності військ, бойової та мобілізаційної готовності, господарської діяльності частин, підприємств. Він проводиться як безпосередньо командуванням, так і спеціально створеними контролюючими органами. Найбільш широкими повноваженням наділено Міністерство оборони та Генеральний штаб. Їх контрольні функції поширюються на всі без виключення військові частини та підрозділи військ і флоту. Так, наприклад, відповідно до ст. 11 Закону України «Про оборону України» Генеральний штаб Збройних Сил України є головним військовим органом з планування оборони держави, управління застосуванням Збройних Сил України, координації та контролю за виконанням завдань у сфері оборони органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, та правоохоронними органами у межах, визначених цим Законом, іншими законами України і нормативно-правовими актами Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України [2]. Іншими посадовими особами та органами контроль здійснюється по відношенню до підпорядкованих частин, підприємств.

Відмінною рисою такого контролю є те, що він супроводжується безпосередньо адміністративно-організаційними мірами покарання — від накладання дисциплінарних стягнень до перебудови структури підконтрольного об'єкта, що дає можливість оперативного усунення недоліків, результативність та ефективність контролю. Даний контроль проводиться на всіх стадіях управління, тому буває попереднім, поточним та наступним. Найбільш поширеними методами його здійснення є: інспекції; огляди; вибіркові перевірки; військові навчання та ігри; аналіз проектів рішень та планів.

Технічний контроль

Включає в себе великий комплекс заходів, пов'язаних з організацією всесторонніх перевірок, що мають на меті забезпечення постійної готовності до використання, правильної експлуатації та зберігання всіх видів озброєння,

військової техніки, інших предметів технічного оснащення підрозділів, частин, кораблів та установ збройних сил. Він передбачає систематичні перевірки обліку, дотримання правил експлуатації, зберігання та транспортування, правильності поводження та використання, своєчасності та повноти проведення необхідних оглядів та ремонтів, а також якості та експлуатаційної надійності військово-технічних засобів. У ході даного контролю перевіряється комплекtnість озброєння, забезпеченість технічною документацією, навчальними та наглядними посібниками, організація та якість технічної підготовки особового складу. Проводяться перевірки стану контрольно-вимірювальної апаратури, забезпеченості комплексів озброєння та підрозділів запасними частинами, інструментами, матеріалами якими вони мають бути оснащені відповідно до норм чинного законодавства.

Найбільш поширеними методами технічного контролю є: різні види оглядів, випробування в дії систем і комплексів, перевірки на роботоздатність окремих вузлів та агрегатів, перевірки технічних параметрів з використанням еталонних приладів, здійснення регламентних робіт, організація кваліфікованої експлуатації та ін. Технічний стан озброєння перевіряється також у ході навчань, бойових стрільб, тактичних занять, тренувальних польотів, маршів та навчальних тривог з виводом матеріальної частини. Перевірки стану озброєння та військової техніки проводиться командуванням та органами військового управління. Однак найбільш постійні та глибокі перевірки здійснюються по лінії технічних служб з використанням спеціалістів або спеціально організованими підрозділами-контрольно-вимірювальними станціями та лабораторіями, а також інженерно-технічним складом підрозділів та частин з залученням особового складу екіпажів, розрахунків, ремонтних органів та інших підрозділів технічного забезпечення військ.

Фінансовий контроль

Відомо, що фінансовий контроль в армії проводиться з урахуванням єдності, суворої військової дисципліни та має здійснюватись у будь-яких умовах функціонування військ, у тому числі в польових умовах та в воєнний час. Фінансовий контроль полягає в перевірці законності здійснених фінансово-господарських операцій, дотримання фінансової та кошторисної дисципліни, постановки оперативного-статистичного і бухгалтерського обліку, а також у наданні допомоги в веденні фінансово господарства. Він є ефективним засобом по виявленню та попередженню незаконній розтраті грошових коштів і матеріальних цінностей. Зокрема, Статут Внутрішньої Служби Збройних Сил України в ст. 59 визначає одним із обов'язків командира забезпечення збереження коштів під час доставляння їх з установи банку до полку та в інших випадках; для доставляння коштів надавати транспорт і озброєну охорону; організувати внутрішній фінансовий контроль і особисто, не пізніше наступного дня, перевіряти оприбуткування коштів за журналом ведення обліку готівки, одержаної в установі банку, про що робити в цьому журналі відмітку; не менше ніж один раз на місяць проводити раптову перевірку наявності грошових сум і цінностей у грошовому ящику (касі), за результатами перевірки робити відмітку в відповідному журналі [3].

Військовий фінансовий контроль організується та проводиться у відповідності до вимог Державної програми по реформуванню Збройних Сил України.

Фінансовий контроль здійснюється фінансовою службою в поєднанні з командирським контролем та перевітками внутрішніх перевірочних комісій. Зокрема, командири військових частин проводять планові та позапланові перевірки грошових сум та цінних паперів, організовують перевірку господарства силами внутрішньої перевірочної комісії.

Фінансова служба здійснює попередній та наступний контроль. В якості попереднього контролю перевіряються фінансові плани, кошториси, розрахунки, заявки та інші фінансові документи. Основним методом наступного контролю являється ревізія фінансово-господарської діяльності, внаслідок якої досягається документальна та фактична перевірка здійснюваних фінансово-господарських операцій.

Відмітимо, що з 1 січня 2001 р. Збройні Сили України перейшли на бухгалтерський облік, унаслідок чого ускладнилася робота контрольно-ревізійних органів. Це насамперед пов'язано з тим, що більшість інспекторів ревізійного складу не були готові працювати в нових умовах військового обліку, так як зі сторони знань були слабко підготовлені в бухгалтерському обліку, а це прямо впливало на якість контрольно-ревізійної роботи за фінансово-господарською діяльністю військ. Тому постало завдання перенавчання особового складу контрольно-ревізійної служби для обривування операцій бухгалтерського обліку. На це вимагалось багато часу, а його, як завжди, не вистачало, тому, на жаль, окремі інспектора — ревізори до цього часу не на належному рівні володіють не лише теорією, але й практикою застосування бухгалтерського обліку у військах.

Наступною особливістю фінансового контролю, на нашу думку, є те, що контрольно-ревізійна робота характеризується роздробленістю, вузькою галузевою підпорядкованістю, недостатньою організацією централізованого управління. Внаслідок цього, фінансово-економічні органи структур матеріально-технічного забезпечення, фінансово-економічної служби корпусу, з'єднання, діють не скоординовано, не комплексно, у ряді випадків дублюють один одного. Проводити всеохоплюючий контроль силами контрольно-ревізійних органів поки що не має можливості і через недостатність контрольно-ревізійних кадрів.

Зазначене пов'язане з тим, що перебуваючи в безпосередньому підпорядкуванні керівників, які відповідають за військове господарство, ревізори не завжди спроможні якісно та ефективно виконувати покладені на них функції контролю за дотриманням законності їх же керівниками, тому доцільно переглянути структуру контрольно-ревізійних органів, провести перерозподіл завдань та функцій контрольно-ревізійних органів, провести переатестацію контрольно-ревізійних кадрів, укомплектувати всі вакантні посади. Наслідком цього буде посилення ефективності та дієвості контролю.

На наш погляд, не дивлячись на скрутне економічне становище країни, до початку нового тисячоліття не достатньо проводилася та контролювалася

внутрішня господарська діяльність як додаткове джерело фінансування військ. Проте на даний час ситуація дещо змінилася саме в позитивну сторону.

Великий вплив на військовий фінансовий контроль в умовах реформування зробив факт відокремлення контрольно-ревізійних органів у 2002 р. від головного фінансово-економічного управління Міністерства оборони України в самостійну ланку під назвою Головне Контрольно-ревізійне управління Міністерства оборони України, яке в послідуєчому було перейменовано у Контрольно-ревізійний департамент Міністерства оборони України, а на цей час переформовано в Департамент внутрішнього аудиту та фінансового контролю. Однією з особливостей контрольно-ревізійної служби є те, що відповідний департамент не є забезпечуючим фінансовим органом, а є головним, керівним, контролюючим фінансовим органом Міністерства оборони України, який виявляє, попереджує про можливі тенденції щодо не цільового використання державних грошових коштів суб'єктами владних повноважень.

Контроль виробничо-господарської діяльності

Значущу роль займає контроль за господарською діяльністю Збройних Сил України, основним завданням якого є перевірка правильності і своєчасності виконання законодавства з питань господарської та виробничої діяльності. Цей контроль охоплює всі служби матеріального і технічного забезпечення військових частин, установ і інших організацій Збройних Сил, виробничу діяльність підприємств Міністерства оборони України.

Перевірка військового господарства — це перевірка діяльності постачальницьких служб, які проводять заготівлю, зберігання та видачу різних матеріальних засобів, а також контроль за використанням цих засобів за призначенням підрозділами, частинами, кораблями, підприємствами Збройних Сил. Контроль за виробничою діяльністю підприємств включає перевірки, що пов'язані з аналізом різних сторін діяльності цих підприємств: планування, облік, виробничий план та його виконання, праця та заробітна плата, використання матеріальних цінностей та обладнання, тощо. Об'єктами такого контролю є: склади з запасами матеріальних засобів, їдальні, парки, майстерні, бані, медичні пункти та інші об'єкти збройних сил.

Як відомо, в Міністерстві оборони не має певного одного органу, який би здійснював контроль за виробничою чи господарською діяльністю всіх виробничих та господарських організацій. Перевірки в цій сфері проводяться періодично в рамках загального контролю органами військового управління та командирського контролю. Найбільш систематичні перевірки здійснюються силами кожного структурного підрозділу Збройних Сил у формі внутрішнього спеціалізованого контролю за діяльністю підвладних організацій.

Спеціальний відомчий контроль, який здійснюється всередині своєї організації, в силу своїх специфічних завдань часто не охоплює весь спектр питань, які характерні для виробничо-господарської діяльності. Тому питання контролю господарської діяльності в військах потребує свого вдосконалення шляхом створення спеціально уповноваженого органу для здійснення контрольної функції саме в цій сфері.

Висновок. Отож, одним із видів контролю, який широко застосовується в ЗСУ є державний внутрішньовідомчий контроль. Внутрішньовідомчий контроль у Збройних Силах проводиться органами загальної та спеціальної компетенції.

Загальний внутрішньовідомчий контроль — це такий контроль у Збройних Силах, інших військових формуваннях, який проводиться вищими органами військового управління, командирами, начальниками як безпосередньо, так і за дорученням компетентними посадовими особами, комісіями, або спеціально для цього заснованими структурними підрозділами у складі органів військового управління. Під час інспектування використовуються різні методи контрольної діяльності, такі як опитування військовослужбовців, прийом скарг, пропозицій, зауважень в усній чи в письмовій формі тощо. Отож, загальний контроль здійснюється командуванням та органами військового управління. Компетенція ж органів спеціального контролю обмежена перевіркою окремих ділянок діяльності підвідомчих об'єктів або контролем за дотримання окремих правил чи норм. Спеціальний внутрішній контроль охоплює, як правило, однорідні спеціальні питання діяльності військ, окремі функції в роботі військового апарату чи визначенні питання у зв'язку з функціонуванням і повсякденним життям військових частин, організацій, закладів, установ. До основних різновидів внутрішньовідомчого контролю в ЗСУ належить технічний контроль; фінансовий; контроль виробничо-господарської діяльності. Такий розподіл на види дає можливість більш ефективного здійснення контрольної функції компетентним органом, оскільки чітко розбивається сфера зосередження дії контролюючого органу на ту чи іншу під сфери та дає можливість більш об'єктивно дослідити підконтрольний об'єкт з уникненням можливої плутанини. А це, в свою чергу, підвищує не лише якість, але й швидкість проведення контролю.

СПИСОК ВИКОРИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30.
2. Про оборону України: Закон України від № 1932-ХІІ, 06.12.91, ВВР, 1992, № 9, ст. 107.
3. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України, затверджений Законом України від 24 березня 1999 року № 548-ХІУ.
4. Про здійснення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади внутрішнього фінансового контролю: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2002 р. № 685.
5. Про затвердження Положення про Головну контрольно-ревізійну інспекцію Міністерства оборони України: Наказ Міністра оборони України від 31 грудня 1993 року № 313.
6. Про затвердження Положення про Головну інспекцію Міністерства оборони України: Наказ Міністра оборони України від 5 січня 1998 року № 5.
7. Про затвердження Інструкції про порядок проведення ревізій і перевірок та реалізації їх матеріалів органами контрольно-ревізійної служби Збройних Сил України: Наказ Міністра оборони України від 15 вересня 2004 року № 409.

8. Про затвердження Інструкції про порядок проведення інспекційних заходів: Наказ Міністра оборони України від 02 грудня 2005 року № 716.

9. *Авер'янов В.Б., Андрійко О.Ф.* Виконавча влада і державний контроль / М.С. Лопата (ред.) Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Робоча група з реформування центральних органів виконавчої влади. — К., 1999.

10. Адміністративне право України: Навч.-метод. посібник / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла; Одеська національна юридична академія, 2. вид. перероб. та допов.. — О.: Юридична література, 2002.

11. Адміністративне право України: Підруч. для студ. юрид. спец, вищих навч. зал. / Ю.П. Битяк, В.В. Богущкий, В.М. Гращук та ін.; Ю.П. Битяк (ред.); Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х.: Право, 2001.

12. Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць / Українська академія державного управління при Президентові України. Львівський філіал. — Львів. — Комплектується з 1999 р.

13. *Андрійко О.Ф.* Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади / НАН України, Інститут держави і права імені В.М. Корецького. — К.: Наукова думка, 2004.

14. *Бахрах Д.Н.* Административное право. — М.: БЗК, 1996.

15. *Біттнер О.* Без контролю нам не обійтися // Урядовий кур'єр. 1998. — 29 січня. — № 18-19.

16. *Бралюк А.Н.* Организационно-правовые вопросы контроля, осуществляемой юридической службой МО РФ: дис канд. юр. наук. — М.: ВУ, 1998.

17. БСЗ. — 3-є изд. — М.: Советская Энциклопедия, 1974. — Т. 11.

18. *Волович В.К., Кузнецов Н.И.* Народный контроль в Вооруженных Силах СССР. — 1973.

19. *Гончарук С.Т.* Адміністративне право України. Загальна та особлива частини: Навч. посіб. / Національна академія внутрішніх справ України, Національна академія управління. — К., 2000.

20. *Горшенев В.Г., Шахов И.Б.* Контроль как правовая форма деятельности. — М.: Юрид. лит. 1986.

21. *Залюбовська І.К.* Організаційно-правові засади державного контролю в Україні: Навч.-метод. посіб./ Одеська національна юридична академія. — О.: Юридична література, 2003.

22. *Коваль Л.В.* Адміністративне право: Курс лекцій. — 3-є вид. — К.: Вентурі. 1998.

23. *Колтаков В.К.* Адміністративне право України. — К.: Хрінком Інтер, 2001.

24. Конституційне право України / За ред. д.ю.н., проф. В.Ф. Погорілка. — К.: наук, думка, 1999.

25. Контроль і ще раз контроль // Урядовий кур'єр. — 3 вересня 1996 р. — № 165.

26. Основи законодавства України: Підручник/ За заг. ред. начальника Правового управління Міністерства оборони України полковника юстиції Кириленка В.І. Вінниця: Нова книга, 2002. — 332 с.

Коваленко С.Г. Державний внутрішньовідомчий контроль у Збройних Силах України

У статті здійснено комплексне дослідження особливостей державного внутрішньовідомчого контролю в Збройних Силах України, його поняття та види.

Проаналізовані правовідносини, що виникають при державному внутрішньовідомчому контролі в Збройних Силах України.

Ключеві слова: внутрішньовідомчий контроль, інспекції та перевірки, технічний контроль, фінансовий контроль, контроль виробничо-господарської діяльності, загальний внутрішньовідомчий контроль, спеціальний внутрішній контроль.

Коваленко С.Г. Гражданский внутриведомственный контроль в Вооруженных Силах Украины

В статье комплексно исследовано особенности внутриведомственного контроля в Вооруженных Силах Украины, его понятие и виды. Проанализованы правоотношения, что возникают при гражданском внутриведомственном контроле в Вооруженных Силах Украины.

Ключевые слова: внутриведомственный контроль, инспекции и проверки, технический контроль, финансовый контроль, контроль производственно-хозяйственной деятельности, всеобщий внутриведомственный контроль, специальный внутренний контроль.

Kovalenko S. Citizens' in-house control Armed Forces of Ukraine

The article comprehensively investigated features of internal control in the Armed Forces of Ukraine, its concept and types. Were analyzed relationship that arise in civil internal control in the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: in-house control, inspection and testing, technical control, financial control, control of production and business activities, the general internal control, a special internal control.

Стаття надійшла до редакції 03.04.2013.